BLIV GRØN KIRKE

TJEKLISTE TIL AT BLIVE EN MERE KLIMA- OG MILJØVENLIG KIRKE

GODE GRUNDE TIL AT BLIVE EN GRØN KIRKE:

- Glæde og respekt for hele Guds skaberværk
- Klima-, miljø- og naturhensyn
- Global retfærdighed
- Penge og ressourcer at spare

grønkirke.dk

TJEKLISTE TIL AT BLIVE GRØN KIRKE

Som Grøn Kirke er I med i et voksende netværk af kirker, kirkegårde, kirkelige organisationer og skoler med kristent værdigrundlag, som er med til at forvalte Guds skaberværk med taknemlighed, respekt og omsorg. Samtidig kan større omtanke i jeres forbrug og mindre belastning af omgivelserne betyde, at I sparer både penge og ressourcer.

SÅDAN BLIVER I GRØN KIRKE

Gennemgå tjeklisten i menighedsrådet eller i en relevant gruppe sammensat af ansatte og frivillige i kirken. I kan blive Grøn Kirke, når I:

1) Opfylder mindst 26 af de i alt 50 tiltag (der skal sættes mindst to krydser i hver kategori).
2) Har nedsat et grønt udvalg, gerne sammensat af folk fra menighedsråd, ansatte ved kirken, frivillige og brugere af kirken, der fx har en relevant faglig ekspertise. En af udvalgets personer udpeges som kontaktperson til Grøn Kirke.

Kirker i Danmark er vidt forskellige, og ingen vil formodentlig finde alle tjeklistens 50 punkter relevante eller mulige. Men vi håber, at I vil finde listen inspirerende og relevant at arbejde med.

TILMELDING

Det er ganske gratis at blive en del af netværket af grønne kirker. Når I opfylder kriterierne, sender I en mail til gronkirke@gronkirke.dk og vedhæfter den udfyldte tjekliste. Medsend et billede og en lille tekst, der fortæller om jeres arbejde med det grønne, som vi kan bruge til kommunikation på hjemmeside og sociale medier. Vi skal også have information om, hvem jeres kontaktperson er (mail, adresse, tlf.). Derefter bliver I registreret som Grøn Kirke. Vi registrerer jer på www.gronkirke.dk og sender jer en Grøn Kirke-plakat. I januar hvert år vil I fremover få tilsendt den nye Grøn Kirke-plakat på mail. Hvis I stadig opfylder kriterierne for at være Grøn Kirke, kan I printe og hænge den nye plakat op.

Har I brug for ekstra hjælp i processen med at blive grønne, så står Grøn Kirkes sekretariat til rådighed. Det er også en mulighed at bestille konsulenthjælp fra en af vores frivillige konsulenter, der kan rådgive mere specifikt om et bestemt emne.

BLIV PARTNERSKABSKIRKE

Grøn Kirke Partnerskabsordningen er for jer, som vil lidt mere med det grønne. Som partnerskabskirke får I hvert år tilsendt et eksklusivt udviklet materiale til brug i jeres kirke. Det er kun partnerskabskirkerne, som har adgang til dette materiale, som fx kan være en grøn prædikenvejledning, en klimasamtalesalon e.l. Desuden får I gratis adgang til alle vores eksisterende materialer og kan få tilsendt det når som helst. Sidst men ikke mindst får I to gratis billetter til Grøn Kirkes årlige konference. Det koster kun 1000 kr. om året at være partnerskabskirke. Læs mere på www.gronkirke.dk/bliv-partnerskabskirke.

NÅR I ER BLEVET GRØN KIRKE

Grøn Kirkes nyhedsmail giver inspiration og nye idéer til arbejdet med at være Grøn Kirke. Tilmeld jer nyhedsmailen eller følg med på www.gronkirke.dk, på Facebook og Instagram. Har I gode historier eller idéer fra jeres arbejde som Grøn Kirke, hører vi meget gerne om det.

Tak fordi I er med!

Venlig hilsen

Grøn Kirke arbejdsgruppen
under Danske Kirkers Råd

For en uddybning af tjeklistens punkter: se vejledningen på www.gronkirke.dk

grønkirke.dk

Danske Kirkers Råd
National Council of Churches in Denmark

3. udgave 2023

KIRKENS LIV

At være Grøn Kirke præger hele kirkens liv og har også med det holdningsskabende arbejde at gøre. Kirken har et særligt sprog og en særlig tilgang til naturen og forvaltningen af skaberværket med fokus på vores medansvar for klima, miljø, bæredygtighed, natur og retfærdighed ('climate justice'). Det drejer sig om at sætte ord på glæden og taknemligheden og at motivere til ansvar for jorden og skabningen – som gave og opgave i alt fra gudstjeneste og undervisning til diakoni og mission.

- [X] **1.** Vi afholder mindst en årlig temagudstjeneste med skaberværket som tema, som med fordel kan afholdes i det fri.
- [X] **2.** Vi inkluderer skaberværket i gudstjenestens liturgi gennem hele året, der hvor det er naturligt (fx prædiken, salmer, bønner).
- [ ] **3.** Vi markerer og gør opmærksom på Skabelsestiden (1. sep.- 4. okt.) hvert år – gerne sammen med andre og eksempelvis med en friluftsgudstjeneste.
- [ ] **4.** Vi integrerer skaberværket i kirkens undervisning – herunder fx konfirmationsforberedelse, studiekreds, dåbsoplæring m.v.
- [ ] **5.** Vi arrangerer eller deltager i arrangementer om skaberværket, fx temaaften, samtalesalon, udflugt, Grøn Kirkes årlige konference eller andre grønne kurser og konferencer.
- [ ] **6.** Vi samler ind i kirken til støtte af kirkelige klima- og miljøprojekter i verdens fattige lande og/eller i truede områder.
- [ ] **7.** Vi skaber arrangementer med fokus på genbrug, fx genbrug af konfirmationstøj, loppemarkeder eller byttemarkeder.
- [ ] **8.** Vi går sammen med andre, fx virksomheder, kommunale enheder, foreninger, institutioner, andre kirker, ngo'er og andre organisationer for at samarbejde om klima, miljø og diakoni.
- [X] **9.** Vi sætter fokus på samspillet mellem diakoni og natur, fx pilgrimsvandringer, naturandagter, terapihaver m.m.

KIRKENS KOMMUNIKATION

Det er vigtigt, at arbejdet med Grøn Kirke er synligt og forankres i kirkens daglige liv, da det dermed også er med til at inspirere. Arbejdet med at være Grøn Kirke er ikke kun for de særligt interesserede, men både menighedsrådsmedlemmer, kirkens ansatte, menigheden og alle, der kommer i kirken, bør optimalt set inkluderes i arbejdet. Det, som sker i kirken, må gerne kunne inspirere indadtil i menigheden og udadtil i lokalsamfundet, og derfor er det vigtigt med kommunikation.

- [x] **10.** Vi viser tydeligt, at vi er en Grøn Kirke, fx ved at hænge en Grøn Kirke-plakat op, at skrive om det i kirkens informationskanaler eller bruge Grøn Kirkes logo på sociale medier, kirkeblad, hjemmeside m.m.
- [x] **11.** Vi fortæller historier om skaberværket, klima, miljø, bæredygtighed, natur og retfærdighed i kirkebladet, på kirkens hjemmeside eller via andres informationskanaler og eksterne medier.
- [ ] **12.** Vi samarbejder med andre virksomheder, kommunale enheder, foreninger, institutioner, andre kirker, ngo'er og andre organisationer om at synliggøre arbejdet med Grøn Kirke – også udenfor de kirkelige kommunikationskanaler.
- [x] **13.** Vi har udarbejdet en handlingsplan for vores arbejde som Grøn Kirke og gennemgår den mindst en gang om året.
- [x] **14.** Vi har Grøn Kirke på dagsorden ved menighedsrådsmøde/personalemøder/møder med kirkens frivillige som fast punkt eller mindst en gang om året.

KIRKENS INDKØB

At være Grøn Kirke indebærer at være konkret og tage tiltag, som har betydning for kirkens grønne fodaftryk. Kirkens indkøb af varer og tjenester kan have stor klima- og miljøpåvirkning. Indkøb gælder alle de produkter og varer, kirken indkøber, herunder mad, papir, blomster, computere, møbler, byggematerialer osv. Det er en god idé at gennemgå alle kirkens indkøb for hvert arbejdsområde og overveje, om de kan gøres mere klima- og miljøvenlige. Efterspørg produkter med lav klima- og miljøpåvirkning, også selvom firmaerne ikke umiddelbart udbyder dem. Vi opfordrer jer til at rådføre jer med hinanden indenfor kommuner eller provstier, ligesom Grøn Kirke også vil være behjælpelig med at sætte jer i kontakt med relevante aktører.

- [x] **15.** Vi begrænser kirkens indkøb og prioriterer holdbarhed og genbrug.
- [ ] **16.** Vi køber madvarer, som har mindst mulig klima- og miljøpåvirkning. Vi prioriterer plantebaserede, økologiske, Fairtrade-mærkede eller lokalt producerede varer og årstidens frugt og grønt.
- [x] **17.** Vi køber miljømærkede produkter til rengøring, vedligeholdelse, kontor og udearealer.
- [ ] **18.** Vi bruger miljøcertificerede, økologiske og/eller Fairtrade-leverandører af varer og tjenester.
- [x] **19.** Ved større anskaffelser køber vi miljøcertificerede produkter og materialer, genbrug eller upcycling.
- [x] **20.** Ved renoveringer og byggeprojekter køber vi miljøcertificerede produkter, materialer og tjenester og overvejer brug af genbrugsmaterialer.
- [x] **21.** Vi køber og anvender genopladelige batterier, hvor vi kan.
- [ ] **22.** Vi anvender blomster og buketter med mindst mulig klima- og miljøbelastning, fx blomster og grønt fra kirkegården, blomster dyrket lokalt på friland, potteplanter med lang levetid, miljømærkede blomster, papirblomster eller legoblomster.

KIRKENS ENERGIFORBRUG

Kirkens energiforbrug – særligt af varme – er ofte en dyr post i budgettet. Her kan der i de fleste tilfælde spares meget CO_2 og mange penge. At spare på energien kan indebære eftersyn af produkter (varmekilder, vandhaner, vinduer osv.), men ofte er der meget at spare ved blot at blive bevidst om forbruget og ændre vaner i hverdagen. Det er altid godt at få professionel vejledning.

- [x] **23.** Vi har fået foretaget en energiøkonomisk gennemgang af kirkens bygninger (kirke, sognegård, præstebolig osv.) og følger dens anvisninger, så godt vi kan.
- [ ] **24.** Vi aflæser vores målere for vand, el, varme og gas med passende intervaller, fx en gang om måneden, og bruger aflæsningen til at sætte mål for at reducere forbruget.
- [x] **25.** Vi prioriterer lavt energiforbrug ved indkøb af fx fryser, vaske- og opvaskemaskine, computere mv.
- [ ] **26.** Vi køber strøm fra vedvarende energikilder.
- [x] **27.** Vi bruger LED-lyskilder (både pærer og lysstofrør).
- [x] **28.** Vi slukker lyset i rum, som ikke er i brug og/eller har opsat (lys)sensorer og timere både inde og ude.
- [x] **29.** Vi slukker for computere og andre kontormaskiner, når de ikke er i brug.
- [x] **30.** Vi opvarmer med energi, der produceres mest muligt miljø- og klimavenligt, og tilkobler om muligt et elektronisk styresystem.
- [x] **31.** Vi sænker temperaturen eller slukker for grundvarmen i kirken, menighedshuset/sognegården og på kontoret, når det er formålstjenligt.
- [ ] **32.** Vi har indført systematisk overvågning af luftfugtigheden i kirken og evt. andre bygninger for at sikre et godt indeklima og undgå skimmelsvamp fx ved opsætning af affugtere.
- [x] **33.** Vi begrænser brugen af vand fx med vandbesparende toiletter eller ved at fylde opvaskemaskinen helt, før den sættes i gang.
- [ ] **34.** Ved lejemål opfordrer vi udlejer til at følge ovenstående anbefalinger omkring el, vand og varme.

KIRKENS TRANSPORT OG UDEAREALER

Forbrug af brændstof i forbindelse med transport med personbiler, lastbiler og fly udgør et stort bidrag til de globale udledninger af CO_2 i atmosfæren. Alle kan bidrage til at mindske dette ved at vælge transportformer, der belaster klima og miljø mindre. Mange kirker har desuden udearealer – både store og små – som kan bruges til grønne formål. Det kræver ikke meget plads at plante træer eller sætte fuglekasser op, uanset om man har kirkejord, kirkegård, præstegårdshave eller blot en asfaltparkeringsplads.

- [x] **35.** Vi sikrer cykelparkering ved kirken eller kirkegården.
- [ ] **36.** Vi bruger i højere grad cykel, bus, tog og samkørsel.
- [ ] **37.** Vi undgår så vidt muligt flyrejser og betaler CO_2-kompensation ved nødvendige flyrejser.
- [ ] **38.** Vi har anskaffet en tjenestecykel, fx ladcykel, til lokal transport for kirkens ansatte og frivillige.
- [x] **39.** Vi afholder nogle af vores møder og kurser online og reducerer dermed transport.
- [ ] **40.** Vi gennemfører miljøvenlige og økologiske aktiviteter og forbedringer på kirkens udearealer og kirkegård. Fx ved at gennemgå maskinparken og tjeklisten for Grøn Kirkegård.
- [x] **41.** Vi etablerer og understøtter naturlige levesteder for vilde dyr og planter på kirkens udearealer.
- [x] **42.** Vi sikrer en miljø- og klimavenlig forvaltning af kirkens landbrugsjord og skove, hvor naturværdier, biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og reduktion af CO_2-udledning prioriteres.

KIRKENS GENBRUG OG GENANVENDELSE

Affald er som oftest en ressource, der kan bruges et andet sted. Pap, papir, glas, mælkekartoner osv. kan anvendes i kirkens aktiviteter med børn. Papir, hvor der kun er printet på den ene side, kan laves til notesblokke. Direkte genbrug er bedst, men det affald, man ikke selv kan genbruge, kan andre måske anvende. Ofte vil det være nyttigt at samarbejde med andre kirker i kommunen om at indhente et tilbud for affaldshåndtering.

- [ ] **43.** Vi reparerer vores ting og afleverer, hvad vi ikke kan bruge, til genbrug.
- [ ] **44.** Vi reducerer og tilpasser vores forbrug, så vi undgår unødigt affald, fx madspild, emballage m.m.
- [ ] **45.** Vi bruger fortrinsvist holdbart service frem for engangsservice.
- [ ] **46.** Vi printer og kopierer fortrinsvist på begge sider af arket og anvender restpapir, hvor det er muligt.
- [ ] **47.** Vi komposterer grønt affald, enten på egen jord eller ved godkendt kompostering.
- [ ] **48.** Vi sorterer og afleverer husholdningslignende affald i henhold til affaldsbekendtgørelsen: mad-, papir-, pap-, glas-, metal-, plast- og tekstilaffald, mad- og drikkekartoner, farligt affald og restaffald.
- [ ] **49.** Vi leverer elektronikaffald til godkendt modtagelse eller, hvor det er muligt, til en genbrugsordning.
- [ ] **50.** Vi organiserer genbrug og indsamling af fx tøj, lysestumper, mobiltelefoner, briller e.l.

KIRKENS EGNE TILTAG

Der kan være mange grønne tiltag, som ikke er dækket ind under denne tjeklistes kategorier og punkter. De tæller også med! Tilføj jeres egne idéer og tiltag her.

X **51.** Tilmeldt til "Giv haven fri"

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.